

Verbeteringen

Werkgroep 'raad als volksvertegenwoordiger'

Bijlage besluitvormende raadsvergadering 29 oktober 2019 (19.101)

Beeldvorming / Sturen aan de voorkant

1. Meer diversiteit in locatie van vergaderen bij beeldvormende raadsvergaderingen

Op locatie vergaderen om meer inzicht te krijgen in het vraagstuk. Locatie kan een toegevoegde waarde leveren aan de beeldvormende fase. Op locatie vergaderen brengt zowel het onderwerp dichterbij de raad, als de raad dichterbij het onderwerp. Op locatie vergaderen in de beeldvormende fase vergroot de betrokkenheid van de politiek bij de samenleving.

Aangegeven wordt dat het belangrijk is dat de locatie wel de benodigde faciliteiten heeft, zoals audio- en presentatie-apparatuur. Daarnaast is er meer voorbereidingstijd benodigd.

2. Rol burgers vergroten in de beeldvorming onder meer door spreekrecht bij beeldvormende raadsavonden;

Het spreekrecht staat nu alleen open bij oordeelsvormende en besluitvormende raadsvergaderingen. Juist in de beeldvormende fase is het belangrijk om een breed inzicht te krijgen vanuit de samenleving. Daartoe kan het spreekrecht bij beeldvormende raadsavonden een bijdrage leveren. Maar ook op andere manieren kan de rol van de burger worden vergroot tijdens beeldvormende raadsavonden. Door hen presentatietijd te geven tijdens een beeldvormende raadsavond, bijvoorbeeld om de ervaringen van het samenspraaktraject uiteen te zetten of de visie van een inwonersgroep te presenteren.

Door deze verbetering krijgt de raad meer inzicht in de mening van de samenleving en krijgt zodoende een breder beeld van een vraagstuk in aanloop naar de besluitvorming.

3. Beeldvormende raadsvergaderingen voorbereiden en organiseren met raad en ambtelijke organisatie;

Beeldvormende raadsvergaderingen vinden plaats in opdracht en ten behoeve van de raad. De ambtelijke organisatie heeft de specifieke kennis in huis met betrekking tot inhoudelijke onderwerpen. Raadsleden hebben de kennis in huis met betrekking tot hetgeen er (politiek en maatschappelijk) speelt en waar de raad in deze beeldvormende fase behoefte aan heeft om op een later moment een goed besluit te kunnen nemen. Beeldvormende raadsavonden hebben het doel om informatie te verstrekken en een goed beeld te geven van de ontwikkelingen, de voors- en tegens en de belangen die bij het vraagstuk dat voorligt met zich meebrengen. Gezamenlijk optreden met de raad en ambtelijke organisatie bij de organisatie van beeldvormende raadsavonden leidt tot een betere beeldvorming voor de raad en de samenleving over een onderwerp.

4. De raad neemt aan de voorkant het initiatief en benoemt drie tot vijf belangrijke thema's in de begroting, waaraan (eventueel) samenspraakprocessen worden gekoppeld;

Zodoende kun je als raad prioriteiten stellen en initiatief nemen in wat belangrijk is. Dit sluit goed aan bij de kaderstellende rol van de raad, en bij de rol van de raad als agendasetter. In het raadsbesluit van september 2013 inzake de Kadernota Samenspraak is dit reeds opgenomen, maar de afgelopen jaren is hier geen vervolg aan gegeven. De raad kan met het benoemen van belangrijke onderwerpen bij de begroting prioriteiten aanbrengen, en helder maken waar het college in het eerstvolgende jaar zeker de focus op moet leggen. Dit vergroot ook de mogelijkheid voor de raad om vanaf het begin van het traject te sturen aan de voorkant, en meegenomen te worden in de informatievoorziening en controle van het proces.

Goede voorbereiding van deze keuze bij de begrotingsbehandeling is belangrijk. Daarnaast is het belangrijk om ook flexibel te blijven.

5. Belangrijke thema's in een 'nieuw type' bijeenkomst uitdiepen en organiseren buiten de huidige B-O-B-structuur om, waarin de raad kaders in een vroeg stadium kan meegeven;

Een bijeenkomst waarin de raad in de openbaarheid ideeën, gedachten en kaders kan meegeven bij aanvang van een traject, zodat het college richting meekrijgt voor verdere uitwerking van beleid, vergroot de mogelijkheid van de raad om te sturen aan de voorkant en de samenleving te vertegenwoordigen.

Doordat een dergelijke bijeenkomst buiten de bestaande B-O-B-structuur wordt vormgegeven, geeft het

meer mogelijkheden om de vorm en opzet middels maatwerk in te richten. Dit vergroot de flexibiliteit. Een beeldvormende raadsavond staat immers in het teken van informatievergaring middels het zenden van informatie aan de raad. Een oordeelsvormende raadsvergadering sluit veelal onvoldoende aan om in een vroeg stadium van een beleidsvormingstraject op flexibele wijze zowel informatie te geven aan de gemeenteraad, maar ook informatie en richting op te halen vanuit de raad. Het bij aanvang van het traject speerpunten en aandachtspunten meegeven maakt meer co-creatie mogelijk en kan onnodig politiek gekisbis in een later stadium voorkomen.

6. De (lange termijn) raadsplanning structureel bespreken en volgen in de fractie.

Het bespreken van de raadsplanning in de fractie vergroot de grip en invloed op wat er op de agenda en planning staat, en het vergroot het lange termijn denken en plannen van een fractie. Bovendien kan dit er eveneens toe leiden dat de ambtelijke organisatie de raadsplanning meer nauwlettend volgt, met een betere planning en minder verrassingen in de raadsagenda tot gevolg.

Samenspraak

7. Communicatie aan de voorkant van het proces om verwachtingen voor de raad, college en inwoners te verduidelijken;

Dit vergroot inzicht van de samenleving en de raad in de voortgang en planning van politieke vraagstukken. Dit resulteert eveneens in meer duidelijkheid over ieders rol/mandaat en het te doorlopen samenspraakproces. Niet alleen van de raad en het college, maar zeker ook van bewoners en deelnemers van samenspraakprocessen.

Beter inzicht krijgen in verwachtingen kan plaatsvinden door:

- Inhoudelijke kaders (financieel, reikwijdte/scope) in procesvoorstellen rondom samenspraak mee te geven
- Tijdlijn op de website over de fasering van een traject toe te voegen
- Burgers een grotere rol te geven in beeldvormende raadsvergaderingen (zie verbetering 2)

Bovenstaande maakt het managen van verwachtingen beter mogelijk.

8. Per proces expliciet bepalen door raad of college of totstandkoming van beleid wel of niet in samenspraak gaat en over de uitkomst communiceren;

Momenteel is er veel onduidelijkheid over wanneer samenspraak van toepassing is en wie bevoegd is om dit te bepalen.

Als de gemeenteraad de bevoegdheid heeft om een nota of een ander document uiteindelijk vast te stellen, dan is de raad ook bevoegd om het procesontwerp voor samenspraak bij aanvang van het traject vast te stellen (als er samenspraak plaatsvindt). Het college bereidt dit voor via een raadsvoorstel.

Er zijn ook samenspraakprocessen die door het college worden vastgesteld, doordat de uiteindelijke bevoegdheid ook bij het college ligt.

In de meeste gevallen is het dus het college (m.u.v. de gevallen die het gevolg zijn van verbetering 4) dat de beslissing neemt of een samenspraaktraject wordt opgestart. Voor de raad is het nu veelal niet duidelijk wanneer een dergelijke keuze wordt gemaakt, en welke argumentatie aan het wel/niet opstarten van een samenspraaktraject ten grondslag liggen. Het communiceren hierover (via een informatienota) maakt het proces begrijpelijk voor deelnemers, maakt verwachtingen meer duidelijk, dwingt eenieder om bewust na te denken over omgevingsanalyse, en geeft de raad inzichten in gemaakte keuzes.

9. Inhoudelijke terugkoppeling aan alle deelnemers van samenspraaktrajecten en bedanken voor deelname;

Inhoudelijk terugkoppelen aan deelnemers over het samenspraaktraject en de uitkomsten die het heeft opgeleverd, alsmede wat er met de uitkomsten is gedaan, geeft het college enerzijds de mogelijkheid om keuzes te motiveren, vergroot goodwill bij de deelnemers, en het is een correcte wijze van omgang met deelnemers die moeite en tijd gestoken hebben in het samenspraaktraject. Dit kan betrokkenheid van burgers bij de gemeente vergroten. Daarnaast kan het mogelijk leiden tot minder bezwaren in een later stadium.

10. Processtap binnen ambtelijke organisatie toevoegen aan bestuurlijke procedure, namelijk wel of geen samenspraak;

In het digitale systeem zijn enkele processtappen ingepast die doorlopen worden bij het uitwerken van een college- en raadsvoorstel. De extra processtap 'wel/geen samenspraak' zorgt voor een bewuste afweging

door de ambtelijke organisatie bij aanvang van een traject. Het vergroot de uniformiteit bij de aanpak van samenspraaktrajecten.

11. Raad heeft altijd laatste woord en dient niet gehouden te zijn aan uitsluitend toetsing aan procesmatige kaders. Uitkomsten van een samenspraaktraject zijn zwaarwegend, maar niet allesbepalend.

In het huidige raadsbesluit rondom de kadernota samenspraak staat verwoord dat "Als de betrokken partijen in samenspraak consensus hebben bereikt, vindt alleen bestuurlijke/politieke toetsing plaats van de wettelijke en financiële kaders voor zover deze afwijken van eerder vastgestelde kaders. Anders beslist raad of college volgens de bereikte consensus in samenspraak." Bij de verantwoordelijkheid van de raad hoort echter ook dat er altijd van de uitkomst van een samenspraaktraject afgeweken kan worden, waarbij de uitkomsten van een samenspraaktraject wel zwaarwegend zijn. Maar de raad is het gelegitimeerde gremium en 'het hoogste orgaan' dat zijn eigen afweging moet maken. Zodra wordt afgeweken van de uitkomsten van het samenspraaktraject is goede communicatie hieromtrent belangrijk.

Communicatie

12. Via tijdslijn (op website en krant) inzichtelijk maken in welke fase van de beleidsvorming een onderwerp zit;

Een tijdslijn om de website en in sommige gevallen in het Veldhovens Weekblad vergroot het inzicht van burgers in de fasering van een beleidsvormingsproces, en maakt de voortgang duidelijk. Bovendien kan dit zorgen voor een extra stimulans voor raad, college en ambtelijke organisatie om de planning te realiseren.

13. Meer nadruk op de genodigden in samenspraaktraject. Niet alleen mensen die tegen zijn, maar ook de ambassadeurs of de 'stille meerderheid';

De raad krijgt een meer gewogen beeld van de mening van de samenleving als er een brede en diverse deelname is vanuit de samenleving. Hiertoe kan een omgevingsanalyse van nut zijn. Investeren bij aanvang van het traject in het stimuleren van genodigden om deel te nemen aan samenspraaktraject, vergroot de kans op een breed gedragen beleidsnota aan het einde van het traject bij de besluitvorming in de raad. De uitdaging ligt bij het vinden en mobiliseren van de 'stille meerderheid'.

14. De adviesnota aanpassen door (1) te communiceren over het doorlopen (samenspraak-) traject, de resultaten ervan, en (2) welke afwegingen er door het college zijn gemaakt en waarom er niet voor bepaalde alternatieven is gekozen. Hierover als raad als geheel communiceren;

Het is een verbetering als de adviesnota op een tweetal aspecten wordt aangevuld. In het raadsvoorstel wordt uitleg gegeven over de argumenten en kanttekeningen van een voorstel. Tegelijkertijd is het in veel gevallen niet duidelijk welke alternatieve mogelijkheden er zijn en/of welke overwegingen het college heeft gehad om voor dit voorstel te kiezen in plaats van een ander voorstel. Meer inzicht en geven in de afwegingen die zijn gemaakt om te komen tot een bepaald raadsvoorstel, maakt een betere raadsbehandeling mogelijk alsmede uitleg over een voorstel aan de samenleving.

In de paragraaf 'samenspraak' dient meer uitleg gegeven te worden over de inhoud, voortgang en resultaten van het doorlopen samenspraaktraject.

15. Uitleg aan inwoners geven over wat 'politiek' is;

Het 'politieke' maakt raadsbesluiten in sommige gevallen moeilijk te begrijpen en kan soms onduidelijkheid bij het publiek veroorzaken. De 'politiek' is echter allesbepalend. Meer inzicht in wat 'politiek' is zorgt voor meer helderheid en transparantie bij de samenleving. Het nadeel is echter dat het per definitie gekleurd is en daarmee moeilijk om vanuit de 'raad als geheel' te communiceren.

Wel kan er vanuit raadscommunicatie informatie of een platform/ruimte worden geboden hieraan invulling te geven. Ook kan er uitleg worden gegeven over hoe burgers de politieke partijen met de raad in contact kan komen, waar ze voor vragen terecht kunnen, en hoe standpunten zijn.

16. Dialoog in de wijk (raad in gesprek met bewoners), eventueel gecombineerd met of in de vorm van een wijkshow.

Voor de raad als volksvertegenwoordiger is het contact met en de zichtbaarheid van de raad voor de samenleving belangrijk. Het organiseren van 'dialogen in de wijk' met de gehele raad maakt het mogelijk om gezamenlijk in contact te komen met de groepen burgers. Dit vergroot de zichtbaarheid, maakt de raad toegankelijk, vergroot de kennis en inzicht van de raad over wat er leeft, en het is een efficiënte manier van informatievergadering doordat niet iedere fractie dit voor zichzelf hoeft te organiseren. De organisatie van dergelijke bezoeken brengt tijd met zich mee voor de griffie.